

НЕ ПРАВЯРАЕЦЦА СІТУАЦЫЯХ»

пенсію. Але тым, хто жадае большага дастатку, лепшага жыцця, трэба разлічваць на ўласныя сілы. Амерыку ў XIX стагоддзі вялікай зрабіла адна каштоўнасць, якая стала каштоўнасцю ўсіх амерыканцаў. Яна гучыць наступным чынам: «Калі ў цябе цяжкасці, калі ты праваліўся — перш за ўсё гэта твая віна. Значыць, ты недастаткова актыўна працаваў дзеля дасягнення мэты і ты павінен пераасэнсаваць і падвоіць свае намаганні. Не трэба вінаваціць астатніх, трэба падумаць, што ты сам можаш зрабіць». Гэта вельмі важна, і сюды варта дадаць сацыяльную адказнасць. Хоць тут я хачу адзначыць, што адказнасць, сабранасць, прадпрымальнасць таксама павінны стымулявацца.

— **Андрэй Уладзіміравіч, гаворачы пра змяненні ў Канстытуцыю, многія эксперты кажуць пра неабходнасць замацаваць «прыярытэт нацыянальнага права перад міжнародным». Але ўсе ведаюць, што Асноўны Закон краіны — Канстытуцыя. Раскладзіце, калі ласка, што маецца на ўвазе пад такой прапановай.**

— У восьмым артыкуле Канстытуцыі сказана, што Рэспубліка Беларусь прызнае прыярытэт агульнапрызнаных прынцыпаў міжнароднага права і забяспечвае адпаведнасць ім заканадаўства. Мы пагадзіліся з прынцыпамі міжнароднага права, якія зафіксаваныя ў Статуце Арганізацыі Аб'яднаных Нацый. Гаворка ідзе пра суверенітэт нацый, пра неўмяшанне ва ўнутраныя справы суверэннага дзяржаў, пра адмову выкарыстання сілы ў вырашэнні міжнародных спрэчак. Гэта аснова для нармальнага мірнага развіцця і правядзення мірнага знешняга палітыкі. Гэтыя агульнаўжывальныя прынцыпы — краёва-гольны камень нашага нацыянальнага заканадаўства. Ва ўсім астатнім нацыянальнае заканадаўства мае прыярытэт у нашай краіне. Мы прызнаём фундаментальныя прынцыпы міжнароднага права і там, дзе бачым карысць для сябе, далучаемся, становімся ўдзельнікамі міжнародных канвенцый і пагадненняў. Яны ратыфікуюцца і дапаўняюць нашу сістэму заканадаўства.

У 1990-я гады лічылася, што міжнародныя дагаворы павінны пераважаць над нацыянальным заканадаўствам. Тады на нейкі час усе паверылі, што хутка мы будзем жыць у адзіным свеце з міжнароднымі законамі, якія ўсюды будуць аднолькава дзейнічаць незалежна ад міжнародных юрысдыкцый. Мы лічылі, што гэты свет будзе заснаваны на справядлівых і ўніверсальных прынцыпах. На жаль, пачынаючы з 2009 года, мы ўпэўніліся, што такі свет ніхто нават не спрабаваў будаваць. Захад, атрымаўшы ў 1991 годзе карт-бланш на будаўніцтва глабальнай сістэмы, у першую чаргу заняўся стварэннем іерархічнай сістэмы, заснаванай на няроўнасці. Ядро заходняга свету выцягвала дадатковыя магчымасці з краін-перыферыі (у тым ліку і нас), каб забяспечыць сабе больш высокі ўзровень жыцця. Гэта несправядліва. І сёння большасць краін хоча змяніць такую структуру свету.

— **Вялікі рэзананс выклікала прапанова прыбраць з Канстытуцыі норму аб імкненні Беларусі да нейтралітэту, але дадаць фразу аб тым, што Беларусь выключвае ваенную агрэсію са сваёй тэрыторыі. З пункту гледжання міжнароднай палітыкі, дыпламатыі, наколькі гэта актуальнае і патрэбнае рашэнне?**

— Гэта было зроблена абсалютна апраўдана. Паняцце нейтральнага статусу Беларусі ўзнікла ў Канстытуцыі ў 1990-я гады. Тады актыўна абмяркоўвалася стварэнне сістэмы бяспекі Еўропы. Была вельмі папулярнай ідэя стварыць зону нейтральных краін паміж буйным ваенным утварэннем НАТА і вялікай ваеннай дзяржавай Расіяй. Меркавалася, што нейтральныя краіны будуць ствараць пэўную дыстанцыю і тым самым замацоўваць бяспеку Еўропы. Калі б гэты калідор існаваў, у яго ўвайшлі б Фінляндыя, краіны Прыбалтыкі, Польшча, Украіна, Беларусь, Венгрыя, Славакія, Румынія і Балгарыя як мінімум. І мы падтрымлівалі гэтую ідэю. Больш за тое, нават спрабавалі рабіць крокі, якія прывялі б да яе рэалізацыі. Магчыма, гэта было і наіўна, але з пункту гледжання ўмацавання бяспекі выглядала правільна. І мы нават запісалі гэта ў свае ўяўленні аб нейтралітэце. Сёння высветлілася, што паспяшаліся. Усе краіны адмовіліся ад гэтай ідэі. Час змяніўся, і большасць названых краін сталі членамі НАТА. Акрамя таго, у XXI стагоддзі, калі рэгіяналізацыя становіцца глабальнай тэндэнцыяй, калі немагчыма глабальная вайна, але расце колькасць лакальных канфліктаў, дзяржава можа выжыць толькі ў блоках з іншымі краінамі. Не толькі эканамічных, але і ваенных. Мы з'яўляемся членам такога блока — Арганізацыі Дагавора аб калектыўнай бяспецы. І плюс у нас Саюзная дзяржава з Расіяй. Па вялікім рахунку, мы можам адчуваць сябе абсалютна спакойна пад сваім мірным небам, дзякуючы сумеснай абароннай палітыцы Саюза Беларусі і Расіі. Такім чынам, выключваючы паняцце нейтралітэту, мы ўзгадняем палажэнне ў Канстытуцыі з рэальным становішчам. Але ж падкрэсліваем, што Беларусь ніколі не будзе праводзіць агрэсіўную знешнюю палітыку.

— **Каментуючы рашэнне аб'явіць 2022-і Годом гістарычнай памяці, вы падкрэслілі, што з выпрабаваннямі спраўляюцца лепш за ўсё тыя нацыі, якія добра памятаюць свой гістарычны вопыт. На ваш погляд, ці можна захаваць гэты гістарычны вопыт і павагу да яго лічыць нацыянальнай ідэяй нашай краіны?**

— Гэта можна лічыць адным з кампанентаў нацыянальнай ідэі. У XXI стагоддзі канкурэнцыя паміж краінамі разгортваецца ў сферы эканомікі ці ідэалогіі. Усім вядома, што салдат перамагае не вінтоўкай, а сваім духам. У развіцці нацыі прасочваецца такі ж прынцып. Дух нацыі, маральны ўздым грамадства мае прынцыповае значэнне для дабрабыту і рыўка наперад. Веданне сваёй гісторыі, адчуванне таго, што нашым народам прайдзены вялікі шматвяковы шлях, дае ўпэўненасць ісці далей і раз-

вівацца. Гэта вялікая сіла і адначасова абавязак, адказнасць перад папярэднімі пакаленнямі. Скажамчы гісторыю, можна лёгка забіць гэты дух, выклікаць у народа пачуццё сорама за сваё мінулае, няўпэўненасць. Чаму мы гаворым аб інфармацыйнай ці псіхалагічнай вайне. Яна якраз і заключаецца ў тым, каб пазбавіць праціўніка волі да развіцця і самаўдасканалення, адняць у яго гэты дух. І веданне гісторыі адыгрывае ролю вакцыны ад такой зброі. Таму мы павінны абараняць сваю гісторыю і самадстатковасць гістарычнага шляху беларускай палітычнай нацыі.

— **Андрэй Уладзіміравіч, вы праводзіце нямаля сустрэч у розных гарадах краіны. На ваш асабісты погляд, якія настроі ў людзей выклікае трансфармацыя, праз якую сёння праходзіць краіна.**

— Нашым людзям для таго, каб адчуваць сябе самадстатковымі, патрэбная нейкая ўзвышаная ідэя ў жыцці. Я бачу, што беларусы не гоняцца за надзвычай вялікім матэрыяльным дастаткам. Ім важней бачыць сэнс у сваім жыцці, у сваёй дзейнасці, бачыць перспектывы не толькі для сябе, але і для сваіх дзяцей. Асабліва тое адчуваецца ў рэгіёнах, дзе жыццё не такое імклівае і прагматычнае, як у сталіцы. Сёння ўсе ідэалогіі, пабудаваныя толькі на забеспячэнні матэрыяльнага спажывання, церпяць крах. Людзі пачынаюць больш цаніць традыцыйныя чалавечыя каштоўнасці, сяброўства, узаемную падтрымку. Я вельмі рады, што беларусы гэта разумеюць і ўсё больш звяртаюць увагу на такія прынцыпы.

— **Як аказалася, жыццё ў пераломны моманты гісторыі цікава, але складана. А як асабіста вам быццё не проста сведкам, а непасрэдна ўдзельнічаць у пераломных гістарычных падзеях?**

— Я пачынаў сваю працоўную дзейнасць у 1985 годзе, у перыяд перабудовы. Затым насталі 1990-я, перыяд развалу Савецкага Саюза. Гэта былі вельмі цяжкія гады. Многія людзі, страціўшы арыенцыю, не справіліся. Мне таксама было няпроста прывыкнуць да новага парадку. Але мне тое ўдалося. Часам у мяне ўзнікае адчуванне, што дзякуючы ўсім турбулентным тэндэнцыям я вяртаюся ў сваю малодасць. Дзякуючы такім асацыяцыям, ад таго, што паўтараецца мой жыццёвы цыкл, мне лягчэй. Мне ўдалося выпрацаваць пэўны філасофскі падыход да жыцця на аснове знаёмства з тым, як жывуць іншыя краіны. Я шмат ездзіў па свеце і бачыў многія супольнасці знутры. Гэта надае пэўны аптымізм. Я думаю, у нас шмат унутраных рэсурсаў, якія дапамогуць пераадолець усе цяжкасці.

У кітайцаў ёсць знакамітая прыказка, якая ўспрымаецца як праклён, — «каб ты жыў у пераломны час». Але мы не выбіраем час, у які жывём. Мы проста апынаемся ў пэўнай гістарычнай сітуацыі. І ад нас патрабуецца правіць максімум станоўчых якасцяў і магчымасцяў, каб забяспечыць пазітыўны сцэнарый жыцця для сябе, сваіх родных, свайго народа і краіны.

Валерыя СЦЯЦКО.

Уладзімір МАКЕЙ:

«У нас гатовы слухаць і чуць альтэрнатыўнае меркаванне, але яно мусіць быць канструктыўным»

У Беларусь прыехала дэлегацыя грамадзянскай супольнасці Літвы

Міністр замежных спраў Беларусі Уладзімір Макей сустрэўся з прадстаўнікамі грамадзянскай супольнасці Літвы, куды ўвайшлі грамадскія і культурныя дзеячы, прадпрымальнікі. Ён падкрэсліў неабходнасць дыялогу паміж краінамі, а госці ў сваю чаргу заклікалі беларусаў не паўтараць іх памылак, захоўваць сваю дзяржаву.

«ТРЭБА ЗРАБІЦЬ УСЁ МАГЧЫМАЕ, КАБ НЕ ДАПУСЦІЦЬ КАНФЛІКТУ»

Уладзімір Макей расказаў: як толькі даведаўся, што прадстаўнікі грамадзянскай супольнасці Літвы хочучь наведаць нашу краіну, адзначна падтрымаў гэту ідэю. Больш за тое, аб візіце быў прайнфармаваны кіраўнік дзяржавы, які пагадзіўся, што сустрэкацца і весці дыялог трэба.

— Тое, што вы прыехалі, — добры знак, добры сігнал. Гэта сведчыць аб тым, што ёсць пэўная частка літоўскага грамадства, дзе існуе разуменне таго, што дыялог паміж суседзямі неабходны, — падкрэсліў Уладзімір Макей. — Гэты прынцып заўсёды складаў аснову дзяржаўнай знешняй палітыкі. Не сакрэт, што нашы адносіны не заўжды былі бясхмарнымі. Мелі месца і праблемныя, і пазітыўныя моманты. Гэта датычыцца і нашай мінулай гісторыі. Але мы не лічым, што гэта нагода прыпыняць або разрываць кантакты. Мы зацікаўлены ў тым, каб такое паступальнае развіццё існавала і ў далейшым у нашых адносінах.

Кіраўнік знешнепалітычнага ведамства адзначыў, што сёння ў рэгіёне і свеце ў цэлым назіраецца імклівы рост недаверу паміж краінамі. А некаторыя дзяржавы, магчыма, знаходзяцца на парозе новай гарачай вайны.

— Мы не хацелі б такога развіцця падзей. З нашай гісторыі мы ведаем, што гэта такое, — падкрэсліў міністр. — Трэба зрабіць усё магчымае, каб не дапусціць такога развіцця падзей, такога канфлікту.

Акрэсліў Уладзімір Макей і сітуацыю ў Беларусі, адзначыўшы, што цяпер у краіне адбываецца палітычная трансфармацыя, ідзе работа над змяненнем Канстытуцыі.

— Хтосьці кажа, што ў нас дыктатура, але, паверце, мы зацікаўлены ў тым, каб існавала альтэрнатыўнае меркаванне. Больш за тое, мы зацікаўлены, каб і грамадзянская супольнасць смялей выказвала нейкія свае ініцыятывы і альтэрнатыўныя пункты гледжання. Агульнавядома, што ў спрэчцы нараджаецца ісціна, — сказаў міністр. — У нас гатовы слухаць і чуць альтэрнатыўнае меркаванне грамадзянскай супольнасці. Але зразумела, што гэта меркаванне павінна быць канструктыўным і нацэльным на захаванне дзяржаўнасці Беларусі, паступальнае развіццё дзяржавы і грамадства.

«ТУЮ ПАЛІТЫКУ, ЯКУЮ ПРАВODЗІЦЬ УЛАДА ЛІТВЫ Ў АДНОСІНАХ ДА БЕЛАРУСІ, МЫ НЕ ПАДТРЫМЛІВАЕМ»

Літоўскі юрыст і грамадскі дзеяч Ёнас Кавальскіс адзначыў, што вывучае каляровыя рэвалюцыі, таму добра разумее, што адбывалася ў Беларусі ў 2020-м.

— І ў нашага народа ёсць глыбокае разуменне таго, што ў вас адбываецца. Тую палітыку, якую праводзіць наша ўлада ў дачыненні да Беларусі, мы не падтрымліваем. Мы маем іншы пункт гледжання і можам канстатаваць: у Літве памятаюць сяброўскія адносіны з вашым народам, з вашай дзяржавай. Мы хацелі б, каб яны і далей развіваліся ў рэчышчы сяброўства і добрасуседскіх адносін, грунтуючыся на міжнародным праве і агульных прынцыпах міжнародных адносін, — падкрэсліў Ёнас Кавальскіс.

Кіраўнік дэлегацыі, грамадскі дзеяч Эрыка Швянчоненэ нагадала, што Беларусь і Літву аб'ядноўваюць некалькі стагоддзяў агульнай гісторыі.

— І мы не можам гэтага забыць. Мы дзякуем вам за тое, што вы захоўваеце гісторыю, даглядаеце старыя замкі — гэта вельмі прыгожа. Яна адзначыла, што ёй вельмі прыкра «з-за ўсіх непрыгожых учынкаў» літоўскай дзяржавы, калі адносіны паміж краінамі пагоршыліся і «Беларусь вырашылі аб'явіць ворагам». Таму, як прадстаўнікі літоўскага народа, яны вырашылі прыехаць у Беларусь і выказаць сваё меркаванне.

— Ваша краіна для нас заўсёды была добрай і суседскай. Шкада, што так здарылася. Мы ездзілі адно да аднаго, сустракаліся, і так хочацца гэта захаваць. Жыхары Літвы насамрэч ведаюць, што ўсё так развіваецца толькі таму, што гэта выгадна амерыканскаму боку, канешне, мы гэта бачым.

У той жа час Эрыка Швянчоненэ падкрэсліла, што ганарыцца беларусамі, якія захавалі краіну, не далі падзяліць дзяржаўную маёмасць.

— Пакуль уся маёмасць ваша, яна не стала чыёйсьці, як у нас у Літве. Мы думалі, што пасля таго, як мы атрымаем свабоду, гэта ўсё будзе наша, мы будзем мець яшчэ болей магчымасцяў. Але выйшла не так. Тое, што было наша, пакрыху стала чужым. Таму захоўвайце свае прадпрыемствы, бо гэта вашы працоўныя месцы. Тое, што зарабляюць гэтыя прадпрыемствы, ідзе на карысць вашай медыцыны, адукацыі, сацыяльнай сферы. І вы адчуваеце сябе ўпэўнена. У нас медыцына і адукацыя толькі напалову дзяржаўная, і проста чалавеку складана выжыць у такім асяроддзі. Вы павінны паглядзець на памылкі, якія зрабіў наш народ, і не паўтараць іх. Захвайце сваю прыгожую дзяржаву.

Напрыканцы кіраўнік дэлегацыі адзначыла, што яны любяць сваю краіну, але паважаюць і суседзяў.

— Нам не патрэбна вайна, мы хочам мірна выхоўваць дзяцей, жыць, ствараць, будаваць.

Алена КРАВЕЦ.